

DOI: <https://www.doi.org/10.36719/2663-4619/78/139-144>

Sabirə Tofiq qızı Əliyeva

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

magistrant

aliyevasabira0@gmail.com

BİZNES STRUKTURLARININ İNNOVATİV İNKİŞAFI YOLU

Xülasə

Məqalədə bazarda lazımi səviyyədə rəqabət qabiliyyətini və strateji imkanları təmin etmək üçün biznes strukturlarının inkişafının innovativ yolları nəzərdən keçirilir. Biznes strukturlarının innovativ inkişafının əsasları təhlil edilir. Bir çox alimlərin elmi əsərləri bu mövzuya həsr olunub, lakin çoxsaylı tədqiqatların olmasına baxmayaraq, biznes strukturlarının innovativ inkişafı problemləri kifayət qədər işıqlandırılmayıb, biznes strukturlarının strateji inkişafı modelləri və mexanizmləri işlənilməyib. Məlum olub ki, müəssisənin rəqabət qabiliyyətliliyinin təmin edilməsi, innovativ potensialın rəşional cəlb edilməsi üçün innovativ inkişaf mexanizminin formalaşdırılması, sahibkarlıq subyektləri tərəfindən həyata keçirilən innovativ proseslərin intensivliyinin artırılması innovativ inkişaf mexanizmini formalaşdırmaq üçün zəruridir.

Açar sözlər: *biznes, innovativ, struktur, mexanizm, rəqabət*

Sabira Tofiq Aliyeva

Way of innovative development of business structures

Abstract

The article considers innovative ways to develop business structures to ensure the required level of competitiveness and strategic opportunities in the market. The basics of innovative development of business structures are analyzed. The scientific works of many scientists are devoted to this topic, but despite numerous studies, the problems of innovative development of business structures are not sufficiently covered, models and mechanisms of strategic development of business structures are not developed. It was found that ensuring the competitiveness of the enterprise, the formation of an innovative development mechanism for the rational attraction of innovative potential, increasing the intensity of innovative processes carried out by businesses is necessary to form an innovative development mechanism.

Key words: *, innovative, structure, mechanism, competition*

Giriş

Müxtəlif elmi mənbələrdə innovasiya strategiyası anlayışının ən çox yayılmış tərfi sistemli yanaşmadır. Eyni zamanda, innovasiya strategiyası müəssisənin korporativ strategiyasının bir hissəsi olaraq həm sosial, həm də iqtisadi strategiyanın elementi kimi qəbul edilir. Hər bir müəssisə üçün müəyyən dərəcədə innovativ inkişafın idarə edilməsi unikaldır, daxili və xarici mühit amilləri ilə xarakterizə olunur. Buna əsaslanaraq qeyd etmək olar ki, müəssisələrin istifadə edə biləcəyi standart innovasiya strategiyası yoxdur. Qeyd etmək lazımdır ki, müəssisə strategiyasının hazırlanması prosesi strateji innovasiyaların inkişafı mexanizmi ilə formalaşır, burada innovasiya nəticə və strateji məqsədlərə nail olmaq yolu kimi çıxış etməlidir. Müəssisənin innovativ strategiyalarına daxili və xarici mühit amillərinin təsiri biznes bölmələrinin hər hansı innovativ məqsədlərinə düzəlişlər edən sistemin yaradılması ilə məhdudlaşmalıdır.

Eyni zamanda, müəssisənin innovativ strategiyasının strukturlarını araşdırmaq və təhlil etmək lazımdır, bu da biznes bölmələrinin innovativ inkişafının mümkün yolları sistemini öyrənməyə, innovasiya strategiyasının bu və ya digər növünü seçmək üçün konkret üsul və vasitələri müəyyən etməyə imkan yaradacaq.

Yerli istehsalçıların həm xarici, həm də daxili bazarlarda xaricdə istehsal olunan məhsullarla rəqabət aparmalı olduğu “açıq” model iqtisadiyyata keçidi ölkə iqtisadiyyatının müxtəlif sahələrinin mallarının rəqabət qabiliyyəti ilə bağlı iqtisadi problemlər yaradır. Artımın əldə edilməsi və rəqabətqabiliyyətlilik səviyyəsinin yüksəldilməsi üçün əsas müəyyənədicə amillər əsas istehsal fondlarının təkrar istehsalını təmin etmək, yerli sahibkarlıq subyektlərinin təchizat vasitələrini tamamilə yeniləməkdir.

Bu baxımdan təsərrüfat subyektlərinin və bütövlükdə ölkə iqtisadiyyatının inkişafı üçün innovativ variantın alternativ yanaşması yoxdur. Sahibkarlıq subyektlərinin iqtisadi inkişafının nəticələrini və dərəcəsini müəyyən etmək üçün iqtisadi inkişafın innovativ yolu intensiv olmalıdır. Bütün bu nüansları nəzərə alaraq, bu tədqiqatın məqsədi olan biznes bölmələri üçün innovativ strategiyalar hazırlamaq lazımdır.

Metod

Tədqiqat prosesində əsasən müqayisə, təhlil və ümumiləşdirmə üsullarından istifadə edilmişdir. Tədqiqat işləri, müəssisələrin təşkili və idarə edilməsi sahəsində mütəxəssislərin elmi işləri tədqiqatın obyektidir.

Təhlil

Ciddi rəqabət və müəssisələrin yeni şərtlərə strateji istiqamətləndirilməsi şəraitində biznes strukturlarının inkişafının innovativ yolu yeganə yoldur. Bu kontekstdə onlar iqtisadi inkişafın əsasını təşkil edən innovativ dəyişiklik imkanlarını nəzərə alaraq islahatlar aparmalıdırlar. Müəssisənin rəqabət qabiliyyətini və innovativ potensialın rəqabətqabiliyyətlilik təmin etmək üçün innovativ inkişaf mexanizminin formalaşdırılması, sahibkarlıq subyektləri tərəfindən həyata keçirilən innovativ proseslərin intensivliyinin artırılması tələb olunur. Bu mexanizmlərdən istifadə etməklə davamlı innovasiya fəaliyyətlərində yüksək nəticələr əldə etmək, eləcə də ölkə iqtisadiyyatının qeyri-sabit şəraitində və bu müəssisənin fəaliyyətinin sənayedəki vəziyyətində biznes bölmələrinin səmərəliliyini artırmaq üçün yeni imkanlar əldə etmək mümkündür (Makarkin, 2013: 76).

İnnovasiya prosesində daimi riskin olması və xarici mühitdən təhlükələrin gözlənilməsi sahibkarları daim dəyişikliklərə hazır olmağa və onları müəyyən üstünlük və strateji innovativ inkişafı təmin edəcək metodlardan istifadə edərək bu dəyişikliklərə tez reaksiya verməyə məcbur edir. Bu isə öz növbəsində innovativ texnologiyaların tətbiqini sosial-iqtisadi artımın əsas amilinə çevirir ki, bu da həyata keçirilən innovasiyalarla biznes strukturlarının ümumi məqsədlərinə nail olunmasını təmin edir (Maksimov, 2013: 34)

Sahibkarları innovativ texnologiya və strategiya tətbiq etmək məcburiyyəti nəticədə müəssisələrin innovativ davranış mexanizmlərinin işlənilib hazırlanmasını tələb edir. Bunun üçün ilk növbədə innovasiya strategiyasının məzmununu, o cümlədən innovasiya strategiyasının formalaşması və seçilməsi proseslərinə yanaşmaların həyata keçirilməsini başa düşmək və aydınlaşdırmaq lazımdır (Hüseynova, 2020: 67).

Müxtəlif elmi mənbələrdə innovasiya strategiyası anlayışının ən çox yayılmış tərifli sistemli yanaşmadır. Eyni zamanda, “innovasiya strategiyası” müəssisənin korporativ strategiyasının tərkib hissəsi və həm sosial, həm də iqtisadi strategiyanın elementi kimi qəbul edilir. İnnovasiya strategiyası həmçinin satış, istehsal, kənd təsərrüfatı və maliyyə strategiyaları kimi funksional xarakter daşıyan digər strategiya növlərini də tamamlayır. Müəssisələrin fəaliyyətinin innovativ xarakteri yalnız universal inkişaf strukturunda məqsədlərə nail olmaq üçün ayrıca vasitə kimi özünü göstərməsinə baxmayaraq, bizə elə gəlir ki, ümumi strategiya çərçivəsində innovasiyaların idarə edilməsinin strateji məsələsinə xüsusi diqqət yetirmək lazımdır. Müxtəlif elmi əsərlərdə innovasiya strategiyası yalnız müəssisənin ayrı-ayrı biznes proseslərinə xas olan və birləşdirici funksiyaya malik element kimi qəbul edilir. Müəssisənin innovativ inkişafı strategiyasını innovasiya menecmentinin və müəssisə strategiyasının bir hissəsi kimi müəyyən etmək olar (Borisova, 2013: 46).

İnnovasiya strategiyası qaydalar və metodlar toplusundan, habelə resurs təminatı sahəsində elmi, nəzəri və texnoloji tədqiqatların və siyasətin işlənilib hazırlanmasının perspektivli və ən yaxşı yollarını tapmaq vasitələrindən ibarətdir.

İnnovasiya strategiyası - biznesin məqsədlərinə çatmaq üçün istifadə edilən alətlərdən biridir. Bu ilk növbədə şirkətlər, sənaye, bazar və istehlakçılar üçün innovasiyası ilə digər vasitələrdən fərqlənir.

İnnovasiya strategiyası müəssisənin ümumi strategiyasına tabedir. O, innovasiyanın məqsədlərini, onlara nail olmaq üçün vasitələrin seçimini və bu vasitələrin cəlb edilməsi mənbələrini müəyyən edir. İnnovativ strategiyalar layihə, firma və korporativ idarəetmə üçün çətin şərait yaradır. Bu şərtlərə aşağıdakılar daxildir:

- innovasiya risklərinin idarə edilməsi kimi konkret funksiyanın inkişaf etdirilməsini zəruri edən nəticələrin qeyri-müəyyənlik səviyyəsinin artması;

-layihələrin investisiya risklərinin artması. İnnovativ layihələr portfelində orta müddətli və xüsusilə uzunmüddətli layihələr üstünlük təşkil edir. Biz daha riskli investorlar axtarmalıyıq. İnnovasiya-investisiya layihəsi təşkilatın nəzarət sisteminin qarşısında keyfiyyətə yeni idarəetmə obyektini meydana çıxarır;

-innovativ restrukturizasiya hesabına təşkilatda dəyişikliklər axınının artırılması. Strateji dəyişiklik axınları sabit davam edən istehsal prosesləri ilə birləşdirilməlidir. Strateji, elmi-texniki, maliyyə, istehsal və marketinq menecment qərarlarının əlaqələndirilməsini və maraqların birləşməsinə təmin etmək tələb olunur.

Əgər seçilmiş strategiya innovativ xarakter daşıyarsa, bu zaman strategiya strateji xarakter daşıyan yuxarıda göstərilən iki növ alternativə aiddir. Bunu nəzərə alaraq, elm adamları innovasiya strategiyasının alternativ yollarını tədqiq edərkən əsasən iki qrupa ayırırlar. Bunu çox vaxt aktiv və passiv bəzən də hücum və müdafiə kimi iki qrupa bölürlər.

Belə bir təsnifatın yaranması göstərir ki, müəssisələrin inkişafı üçün innovativ strategiyanın formalaşdırılması ilə bağlı alim və iş adamlarının tam fikirləri yoxdur və həmçinin onu göstərir ki, bu, vahid əvəzolunmaz innovasiya strategiyasının ümumi modelinin və innovasiya inkişafının vahid mexanizminin yaradılması, onların həyata keçirilməsində çətinliklər yaratmaq, innovasiyaların effektivliyini əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq imkanlarını istisna edir (Maksimov, 2013: 54). Strategiyaların təsnifatı təşkilatın xarici və daxili mühitinə münasibətdə də tətbiq edilir (Cədvəl 1).

Cədvəl 1

Xarici mühitlə bağlı innovativ strategiyaların təsnifatı

Təsnifat meyarı və strategiyanın növü	Strategiya xarakteristikası
İnnovasiya təşəbbüsünün subyektü üzrə: 1. İstehsalçıya əsaslanan innovasiya strategiyası 2. İstehlakçıya əsaslanan innovasiya strategiyası	1. Bazarın müşahidəsi və təhlilinə diqqət yetirmək, hədəf qrupunu seçmək, ehtiyaclarını öyrənmək, innovativ ideyaları laboratoriya və bazar şəraitində sınaqdan keçirmək 2. İstehlakçı istehsalçını axtarır, yeni məhsul və ya texnologiya ideyasını inkişaf etdirir. İstehsalçı ən perspektivli müraciətləri seçir, onları konkretləşdirir və təcassüm etdirir. Uğursuzluq riskini və xərcləri azaltdığı zaman istehsalçının istehlakçıdan asılılığının yaranması mümkündür
Texnoloji davranışa əsasən: 1. Texnologiya liderliyi strategiyası 2. Texnoloji təqib strategiyası	1. Təcrübənin olmaması, yüksək xərclər və səhv qərarların verilməsi ehtimalı. Müvəffəqiyyətli olarsa, rəqabət olmadığı təqdirdə əlavə inhisar mənfəətinə zəmanət verilir 2. Başqasının təcrübəsini kopyalamaq, gec başlama. Xərclərin və risklərin minimuma endirilməsi, lakin ciddi rəqabət səbəbindən innovasiya potensialı məhdudluğu
Yeniliklərin müəllifliyi ilə: 1. Öz inkişaf strategiyası 2. Başqasının innovasiyasından istifadə strategiyası	1. Tətbiqi tədqiqat və təcrübə-konstruktor işlərinin müstəqil aparılması yaxşı tədqiqat və dizayn bazası tələb edir. 2. Başqasının əməyindən istifadə etmək hüququ üçün patent və ya lisenziyanın alınması

Təcrübə göstərir ki, müəssisələr öz fəaliyyətlərində çox nadir hallarda yalnız bir strategiyadan istifadə edirlər. Onlar tez-tez innovasiya strategiyasının müxtəlif formalarından, məsələn, sabit mövqe seçildikdə, eləcə də müdafiə strategiyasından hücumçu innovasiya strategiyasına keçdikdə ən effektiv hesab edilən birləşmiş innovasiya strategiyalarından istifadə edirlər (Romanchenko, 2012: 67).

Eyni zamanda nəzərə almaq lazımdır ki, innovativ strategiya növləri ayrı-ayrılıqda özünəməxsus xüsusiyyətlərə və strateji amillərə, çoxşaxəliliyə və fərqliliyə malikdir. Bu xüsusiyyətlər və strateji amillərlə innovasiya-strateji proseslər hərtərəfli təsvir olunur. Məqsəd funksiyası strategiyanın növünü, xarakterini, əsas xüsusiyyətlərini daha obyektiv şəkildə müəyyən edir. Müəssisədə innovativ dəyişikliklərin ətraflı və düzgün planlaşdırılması üçün innovativ strategiya seçilərkən bu funksiya nəzərə alınmalıdır.

İnnovativ strategiyanın formalaşmasında strateji amillərin tədqiqi və təhlili əsasında, seçim prosesinin istiqaməti hər birinə xas olan xüsusiyyətlərin hədəf funksiyasının yaradılmasına yönəldilməsi, yerli, absorbsiyalayıcı, operativ, qısamüddətli və s. biznes strukturları üçün innovativ inkişaf yolları ola bilər. Strateji xarakter daşıyan innovativ inkişaf mexanizmini yaradarkən innovativ strategiyanın xüsusiyyətlərini və çətinliklərini, ona təsir edən amillər sistemini anlamaq, müəssisənin müəyyən ümumi strategiyasının həyata keçirilməsində onun rolunu aydın şəkildə bilmək lazımdır.

İnnovasiya strategiyası, biznes strukturlarında (müəssisədə) birləşərək qeyri-müəyyənlik şəraitində müəssisənin əsas məqsədlərinə nail olmaq üçün fərqli vasitələr yaradaraq, innovativ proseslərin xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq təşkilatın perspektivlərinin müəyyən edilməsi üçün strateji yanaşmaya əsaslanır.

Nəzərə alsaq ki, innovasiya inkişafının idarə edilməsinin məzmunu müəyyən dərəcədə hər bir müəssisə üçün unikaldir, daxili və xarici mühit amillərinin diktə etdiyi spesifik forma ilə xarakterizə olunur. Müəssisələrin istifadə edə biləcəyi dəqiq standart innovasiya strategiyasının olmasından inamla danışmaq mümkün deyil.

İnnovativ inkişaf strategiyasını hazırlayarkən onun xüsusiyyətlərini nəzərə almaq lazımdır. Birincisi, müəssisənin innovativ inkişafı üçün mühüm strategiyanın hazırlanması prosesinin özü innovativ inkişaf mexanizminin yaradılmasının əsas vəzifəsidir. Bu zaman innovasiyalar da nəticə və müəssisənin strateji məqsədlərinə çatmaq yolu kimi çıxış edir.

Sistemli yeniliklərə ehtiyac, o cümlədən innovasiyaya strateji dəstək müəssisənin inkişafının əsas mərhələlərini və pillələrini təyin edir, təsərrüfat subyektləri arasında balanslaşdırılmış münasibətlər üçün zəmin yaradır, müəssisələrin innovasiya strategiyasına tələbatını müəyyənləşdirir. Tətbiq edilən yeniliklər, əlavə dəyişikliklərə töhfə verir ki, bu da müəssisənin və innovasiya prosesinin strateji idarəetmə istiqamətlərinə yenidən baxılmasını tələb edir (Nekipelov, 2017: 56).

Qeyd etmək lazımdır ki, innovasiyaların effektiv idarə edilməsi “innovasiya-strategiya-innovasiya” zəncirinə əsaslanır və diqqəti ümumi qəbul edilmiş müəssisə idarəetmə strategiyasına yönəldir. Təhlil, planlaşdırma, həyata keçirmə və nəzarət kimi dörd əsas mərhələyə ayrılır. Bu, öz növbəsində, innovativ inkişafın idarə edilməsində növbəti addımları müəyyən etməyə imkan verir.

İkincisi, sahibkarlıq subyektlərinin innovativ strategiyasına ətraf mühitin dəyişkənliyinin təsir etdiyini nəzərə alaraq, müəssisənin bu dəyişikliklərə reaksiyası ümumi strateji istiqaməti də xarakterizə etməlidir, ya müəssisə müstəqil olaraq aktiv təsirlə dəyişikliklər yaratmalıdır (hücumedici innovasiya strategiyaları kimi) və ya dəyişikliklər reaksiya şəklində baş verəcəkdir (müdafiə / müdafiə innovasiya strategiyaları kimi)

Üçüncüsü, müəssisənin ümumi strategiyasının məqsədindən innovasiya strategiyasının məqsədinə doğru irəliləyir və eyni zamanda onun məzmununa təsir edir, uğur qazanmasına kömək edir. Bu aşağıdakı əsas müddəalarla ifadə oluna bilər: yeni məhsulların effektiv öyrənilməsi və inkişafı, iqtisadi artımın təmin edilməsi, ölkədə iqtisadi vəziyyətdə gözlənilən əhəmiyyətli dəyişikliklərin qabaqcadan hiss edilməsi və müəssisənin bazar mövqeyinin möhkəmlənməsinə və sabit inkişafına yönəlməli olan həll yollarının axtarışı. Müəssisənin ümumi inkişaf strategiyası innovasiya strategiyasını əsaslandırmaq, onun mahiyyətini və fəaliyyətini müəyyən etmək üçün zəmin yaradır. Onun fəaliyyəti, şübhəsiz ki, keyfiyyət xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla müəssisənin ümumi inkişaf yolları ilə bağlıdır.

Dördüncüsü innovasiya strategiyasının yaradılması prosesinə, məzmununa, şərtlərinə çoxsaylı amillər təsir edir. Məsələn: şirkət rəhbərliyinin innovasiya ilə bağlı mövqeyi, innovasiyaların idarə edilməsi yanaşmaları, zəruri tədqiqatların aparılması üçün şərait; nəticələrin qiymətləndirilməsi sistemi, kəşflər, “know-how”, patentlər; investisiya qoyuluşu; müəssisənin innovativ potensialı. Müəssisənin innovasiya strategiyasının təsvir olunan mərhələlərinin hər biri onlarda həm mikromühitin, həm də

makromühitin öyrənilən amillərinin biznes bölmələrinin innovativ inkişafı strategiyasının işlənilib hazırlanması prosesinə müsbət və ya mənfi təsirinin olması ilə əsaslandırıla bilər.

Tədqiqata əsasən belə nəticəyə gələ bilərik ki, yuxarıda göstərilən amillərin müəssisənin innovativ strategiyasına təsiri biznes bölmələrinin bütün növ innovativ məqsədlərinə düzəlişlər edən sistemin formalaşdırılması ilə məhdudlaşmalıdır. Eyni zamanda, müəssisənin innovativ strategiyasının strukturlarını araşdırmaq və təhlil etmək lazımdır ki, bu da biznes bölmələrinin innovativ inkişafının mümkün yolları sistemini öyrənməyə, bu və ya digər növ innovasiya strategiyasını seçmək üçün konkret metod və vasitələri müəyyən etməyə imkan verəcək.

Biznes bölmələri çox yönlülük, innovasiya və strateji prosesləri kompleks şəkildə nizamlamağa kömək edəcək strateji amilləri müəyyən etməlidir. Məqsəd funksiyası davamlı inkişafı təmin edəcək, əsas texniki-iqtisadi göstəricilər səviyyəsində davamlı artım tendensiyası formalaşdıracaq strategiya növünün seçilməsinə kömək etməli, innovativ transformasiyaların mərhələli planlaşdırılması üçün müəssisənin innovasiya siyasətinin konkret növünü seçməyə imkan verməlidir.

Nəticə

Hər bir müəssisə üçün müəyyən dərəcədə innovasiya inkişafının idarə edilməsinin məzmunu unikaldır, daxili və ətraf mühit amillərinin diktə etdiyi xüsusi bir forma ilə xarakterizə olunur. Müəssisələrin istifadə edə biləcəyi aydın standart innovasiya strategiyasının olduğunu dəqiq və əminliklə söyləmək mümkün deyil. İnnovativ inkişaf strategiyasını hazırlamaq üçün onun aşağıdakı xüsusiyyətlərini nəzərə almaq lazımdır:

- müəssisənin innovativ inkişafı strategiyasının işlənilib hazırlanması prosesinin özü innovativ inkişaf mexanizminin yaradılmasının əsas vəzifəsidir, innovasiyalar isə sahibkarın strateji məqsədlərinə nail olmaq üçün nəticə və yol kimi çıxış edir;

- müəssisənin innovativ strategiyasına ətraf mühitin dəyişkənliyi təsir edir, müəssisənin bu dəyişkənliyə reaksiyası həm də ümumi strateji istiqaməti səciyyələndirməlidir və ya müəssisə aktiv təsirlə müstəqil şəkildə dəyişikliklər yaratmalı, ya da dəyişikliklər reaksiya şəklində baş verəcək;

- innovasiya strategiyasının məqsədləri eyni zamanda onun məzmununa təsir edən müəssisənin ümumi strategiyasından irəli gəlir, nailiyyət qazanmasına öz töhfəsini verir. Bu aşağıdakı əsas müddəalarla ifadə oluna bilər: yeni məhsulların səmərəli öyrənilməsi və işlənilib hazırlanması, iqtisadi artımın təmin edilməsi, ölkədə iqtisadi vəziyyətdə gözlənilən əhəmiyyətli dəyişikliklərin proqnozlaşdırılması və həll yollarının axtarışı müəssisənin bazardakı mövqeyinin möhkəmlənməsinə və sabit inkişafına yönəldilməlidir. Müəssisənin inkişafının ümumi strategiyası innovasiya strategiyasının əsaslandırılması, onun mahiyyətinin və fəaliyyətinin müəyyən edilməsi üçün zəmin yaradır;

- innovasiya strategiyasının yaradılmasının məzmununa, şərtlərinə və prosesinə çoxsaylı amillər təsir edir, məsələn: şirkət rəhbərliyinin innovasiya ilə bağlı mövqeyi, innovasiyaların idarə edilməsinə yanaşmalar, zəruri tədqiqatların aparılması üçün şərait, nəticələrin qiymətləndirilməsi sistemi, kəşflər, "know-how", patentlər, investisiyalar, müəssisənin innovativ potensialı.

Tədqiqata əsasən tövsiyə xarakterli aşağıdakı təkliflər irəli sürülə bilər:

- yuxarıda göstərilən amillərin müəssisənin innovativ strategiyasına təsiri biznes bölmələrinin bütün növ innovativ məqsədlərinə düzəlişlər edən sistemin formalaşdırılması ilə məhdudlaşmalıdır.

- müəssisənin innovativ strategiyasının strukturunu araşdırmaq və təhlil etmək lazımdır, bu da biznes bölmələrinin innovativ inkişafının mümkün yolları sistemini görməyə, bu və ya digər növ innovativ strategiyaların seçilməsi üçün konkret metod və vasitələri müəyyən etməyə imkan verəcəkdir.

Ədəbiyyat

1. Hüseynova, A.D. (2020), "Elm və innovasiya fəaliyyəti: ölçmə və qiymətləndirmə", Bakı: Tuna, 374 s.
2. Borisova, L.M. (2013), "İnnovativ sahibkarlıq": dərslik Tomsk, "TPU", 235 səh.
3. Makarkin N.P. (2013), "İnnovativ inkişaf şərtləri haqqında" / N.P. Makarkin - Moskva: İqtisadiyyat, 148 səh.
4. Maksimov, N.N. (2013) "İnnovasiyanın nəzəri əsasları", "Gənc alim" jurnalı

5. Nekipelov, S.S. (2017), "Müəssisələrin inkişafının idarə edilməsi sistemində innovasiya yönümlü biznes modelləri" (akademik magistr dərəcəsi üçün dissertasiya), Belqorod, 100
6. Romançenko, S. V. (2012) Yeniliklər, yeni qaydalar, innovasiyalar: təriflər və mahiyyət "Gənc alim" jurnalı, No 4, s.166-168.
7. Barşeva, A.V., Baldin K.V., Qladiçkaya S.N. və d.. (2007), «İnnovaçiya». M. «Daşkov i Ko», 302 c.
8. Buşa, V.V., (2008) İnnovaçionny razvite Yaponii http://www.rusnauka.com/25_DN_2008/Economics/29214.doc.htm.
9. Vasilyev, S.V. (2011), «Upravlenie innovaçionny deyatelnoy Novqorod 236 c.
10. Qerasimov, P.P. (2013) K voprosu ob ekonomičeski suşnosti i saderjanie predprenimatelstvo Almanaxsavremennoy nauka i abrazovaniya
11. Qolubev, A.A. (2012), «Ekonomika i upravlenie innovaçionny deyatelnoy », spb.: SPBQU ITMO119 c.
12. Qerşanok, Q.A., Molodçik N.A., Papov V.L., Palkin A.F.və b., (2012), «Osnovi innovaçionno pred prin imatelnoy », red. Q.A. Qerşanoka. – Perm.: «İzd.-vo Perm. Naç. İssled.. politexnik. Un.t.», 167s.

Rəyçi: i.ü.f.d. Sərvinaz Xanlarzadə

Göndərib: 01.04.2022

Qəbul edilib: 05. 05.2022